

speet door een aangetrouwd familielid prijsgegeven. Vosveld werd daar omstreeks de 16de april opnieuw gearresteerd en toen hij in de Euterpestraat grondig verhoord, maar nu ook gruwelijk mishandeld was, kon hij na één of twee dagen zelf aanschouwen dat de *Sicherheitspolizei* zijn gezin en talrijke familieleden in gijzeling genomen had. Hem werd gezegd dat zijn vrouw, zijn kinderen en zijn ouders op 1 mei naar het concentratiekamp Buchenwald gedeporteerd zouden worden als hij zich niet bereid verklaarde, Jaap Brandenburg, Gerrit van den Bosch en nog een derde communist aan de *Sicherheitspolizei* in handen te spelen. 'Ik ben toen gewicht.'¹ Van den Bosch werd op 23 april gearresteerd (en zou ruim een jaar later in Dachau sterven), Brandenburg en de derde communist kon Vosveld niet bereiken. Zijn familieleden werden begin mei vrijgelaten. Ook hijzelf kwam op vrije voeten. Met hulp van de *Sicherheitspolizei* verhuisde hij naar De Bilt; hij bleef haar van tijd tot tijd diensten bewijzen, hetgeen aan vijf of zes communisten het leven kostte. Tot hij er een clandestiene jeneverstokerij op na ging houden, betaalde de *Sicherheitspolizei* hem maandelijks een bescheiden bedrag uit. Met zijn gemoedrust was het gedaan: hij wist dat men in communistische kring zijn rol kende; geen dag ging voorbij waarop hem niet de vrees bekreep, vroeg of laat geliquideerd te worden.

★

De arrestatie, eerst van districtsleider Jansen, daarna van Jan Dieters, vervolgens van Lou Jansen, betekenden een zware slag voor de illegale CPN. Daar kwam nog bij dat Paul de Groot na de uitschakeling van zijn twee collega's niet meer aan het illegale werk deelnam. Brandenburg heeft na de oorlog verklaard dat door de Groot verder contact geweigerd werd: hij had door een toeval de Groots onderduikadres ontdekt, was daar heen gegaan, had er een brief achtergelaten en de Groot had niet geantwoord. Een commissie van onderzoek daarentegen, ingesteld door het naoorlogse partijbestuur van de CPN, kwam tot conclusies die de Groot ontlastten: hij zou wel degelijk getracht hebben, weer in contact te komen met de illegale partijleiding, maar die leiding zou zich op het standpunt gesteld hebben dat de Groot voor de naoorlogse periode gespaard moest blijven, zij zou hem evenwel, in tegenstelling daarmee, in zijn onderduik geen enkele hulp geboden hebben. Wat is de waarheid? Wij durven geen oordeel uit te spreken. Eén feit staat vast: de Groot is in begin april '43 'passief' onder-

¹ A.v., p. 18.